

Minimální preventivní program protidrogové prevence „Škola bez drog“

Minimální preventivní program tvoří součást Koncepce prevence zneužívání návykových látek a dalších sociálně patologických jevů u mládeže v působnosti MŠMT ČR. Navazuje na Pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci zneužívání návykových látek ve školách čj. 16227/98-22 ze dne 7. května 1996 a na další pokyny týkající se této problematiky.

Reaguje na aktuální stav protidrogové prevence a vytváří metodologické předpoklady pro vznik efektivního preventivního systému, v jehož rámci budou zaujímat prioritní postavení školy, aktivity v oblasti volného času mládeže a úzká spolupráce s rodiči.

Příčin, které vedou ke zneužívání návykových látek, je celá řada. Vztahují se k rodině i k sociálnímu prostředí.

Žádný preventivní program nemůže mít ovšem všechna rizika pod kontrolou. Preventivní strategie respektuje skutečnost, že části mládeže se nedaří vyrovnat s osobními problémy, nároky ve škole, s nejrůznějšími konflikty. Obecně platí, že rizikové skupiny mládeže inklinují k chování sociálně patologického typu včetně zneužívání návykových látek. Zhoršuje se situace ohrožení mládeže návykovými látkami a jevy kriminální povahy.

Závěry z Epidemiologické studie drogové scény u populace dětí a mládeže vykazují nepříznivé trendy, mezi něž patří i vysoká společenská atraktivita drogy (pro určitou skupinu lidí), nízká důvěra dětí v učitele a výchovné pracovníky při potřebě svěřit se s problémy v oblasti drog, šikany a jiných sociálně patologických jevů, což doprovází neustálý nárůst problémových uživatelů návykových látek.

Mezi důležitá zjištění na celorepublikové úrovni patří:

1. Převážně informačně orientované přístupy k primární prevenci.
2. Realizace peer programů není výrazně doprovázena alternativními účinnými preventivními postupy (zejména k rizikovým skupinám žáků)
3. Spolupráce s rodiči v oblasti výchovy ke zdravému životnímu stylu naráží na značný nezájem rodičů (toto snižuje účinnost prevence).
4. Školy zpravidla nemají velké možnosti nabídky kvalitních mimoškolních aktivit a vhodných způsobů trávení volného času.
5. Vzdělání učitelů a dalších pedagogických pracovníků v oblasti primární prevence je nesystémové a převažuje v něm předání teoretických informací nad metodickými přístupy pro přímou práci s mládeží.

Cíl primární prevence

1. Zvýšení odolnosti mládeže vůči sociálně patologickým jevům.
2. Snížení rizik a vlivů, které narušují zdravý vývoj mládeže.
3. Nabídka hodnotných aktivit ve volném čase mládeže.
4. Ovlivnit chování žáků ve smyslu podpory zdraví.
5. Zaměření na vytváření pozitivních postojů.
6. Soustavnost vlivu na žáka s převahou pozitivních momentů, vzorů a aktivit, které posilují zdravé způsoby chování.

Cílem je dodržování ustanovení Úmluvy o právech dítěte ve smyslu „práva dítěte na fyzický, duševní, morální, duchovní a sociálně zdravý rozvoj“, tj. zajistit podmínky optimálního rozvoje žáků.

Tyto jsou porušovány, neučiní-li společnost vše, aby zabránila škodlivým vlivům užívání drog.

Ve středních školách se za prioritní považuje:

1. Vzdělávání v oblasti zdravého životního stylu (příklad učitele).
2. Občanská, právní a etická výchova, postoje, hodnoty, způsoby chování (příklad učitele).
3. Důvěryhodné a dostupné poradenství.
4. Peer programy a metody aktivního sociálního učení.
5. Věnovat pozornost rizikovým skupinám.
6. Výchova a podpora volnočasových aktivit.
7. Účast všech na vytváření genia loci školy.

Součástí prevence je sledování vývojových a individuálních potřeb žáků, včasné odhalení poruch vývoje a poskytnutí rychlé a účinné intervence při výskytu problémů.

Prioritní aktivity:

1. Důsledné a soustavné vzdělání žáků, učitelů a ostatních pracovníků, osvěta rodičů v oblasti zdravého životního stylu, etické a právní výchovy.
2. Utváření postojů ke společnosti, zdravému životnímu stylu a speciálně k zneužívání drog u učitelů, rodičů a žáků.
3. Vytváření dovedností v sociální komunikaci, zvládnání sociálních vztahů a stresových situací žáků a učitelů, dovedností odmítat drogu u žáků.
4. Vytváření optimálních podmínek pro vzdělávací proces, kdy je minimalizováno nepříznivé ovlivňování rozvoje osobnosti žáků.
5. Vytváření důvěryhodných poradenských služeb pro žáky, učitele a rodiče, které jsou pro ně snadno dosažitelné a plně akceptovatelné.
6. Dostatečná nabídka hodnotných volnočasových aktivit.
7. Uplatňování přiměřené represe.

Rozvoj osobnosti žáka a studenta gymnázia

Zásady pro realizaci efektivní primární prevence:

- vytvoření postoje žáka k životnímu stylu
- obecně lidské postoje učitele
- jasné stanovisko učitele
- důležitost znalosti problému
- droga jako „životní zlo“
- pozitivní alternativy

- nácvik řešení konfliktu
- efektivní komunikace
- variabilita akcí
- využívat nadání, tvořivost a hravost žáků
- účast všech žáků na realizaci všech akcí
- zvládnání zátěžových situací
- učit se kooperaci
- uvědomění si vlastního „já“
- využít touhy vyjádřit se
- dobrovolnost
- pravidelnost
- chválit, oceňovat, posilovat sebevědomí dospívajícího
- vytvořit poetickou fabuli (aby dění přesahovalo meze všednosti)
- získat důvěru žáků i učitelů, naslouchat žákům
- nespoléhat se na okamžité řešení, ale spíše na dlouhodobou výchovnou strategii. Nepřinášeli-li okamžitý prospěch, ještě neznamená, že je neúčinná.

Prevence = vytvoření a upevnění životních postojů zdravého životního stylu.

PROGRAM

Dlouhodobější akce:

1. Peer program

Peer program předpokládá aktivní zapojení předem připravených vrstevníků, s nimiž se cílová skupina může ztotožnit a vytvořit malé týmy. Ty by následně připravovaly vlastní programy, organizovaly výstavy, besedy pro ostatní žáky a jiné akce, které by vedly k primární prevenci. Hlavním cílem je, aby škola byla maximálně soběstačná v primární prevenci posilování zdravého životního stylu.

K náboru dobrovolníků pro tuto práci je potřeba i vhodná motivace – lze získat dovednosti při práci s lidmi a v mezilidských vztazích a je také možné získat osvědčení o absolvování školení.

2. Třídní program

Je nutné nabízet žákům pozitivní aktivity podle specifických potřeb žáků. Důležité je žákům naslouchat a podchytit jejich náměty a zvážit jejich případnou realizaci. Zde lze nalézt inspiraci, jak přistupovat k problémovým žákům (úkol pro třídní učitele).

Na základě dotazníku v jednotlivých třídách lze zmapovat zájmovou činnost a toto využít pro zpracování plánu činnosti v jednotlivých třídách pro organizování pravidelných společenských akcí. Ve třídě lze takto vytvořit týmy žáků zabývajících se svou zájmovou činností.

Zde se nabízí široký prostor pro tvořivost pedagogů a žáků (sport, besedy na určitá témata), pro aplikování vhodných forem propagace zdraví a zdravého životního stylu ve vzdělání žáků.

Aktivity by bylo možné realizovat v době volného odpoledne žáků a učitelů, v době turistických kurzů a výletů.

3. Aplikace vhodných a dostupných forem propagace a zdraví a zdravého životního stylu ve vzdělávání v hodinách tělesné výchovy

Podstatné je, aby byla využívána veškerá tvůrčí činnost žáků. Činnosti by měly být přitažlivé obsahem. Pohyb by měl mít mnoho podob. Diskuse tříbí a mění lidské myšlení, zasahuje do vývoje citů, vůle a intelektu. U každé plánované akce je důležité mít základní představu o obsahu, o formách a průběhu akce.

Důležité je vzít v úvahu náladu, kterou program přinese. Každý má svou atmosféru a emotivní působivost. Atmosféra ovlivňuje prožitky a jednání. Ne vše se dá naplánovat. Kouzlo některých činností je v živelném provozování. Důležité je, aby žáci prověřovali své síly v situacích, které pro ně nejsou běžné, např. překonávání strachu, zvládnutí fyzické zátěže, poznání vlastního chování, spolupráce v týmu (reprezentace školy).

4. Projektová výuka

Projektová výuka žáky i studenty obohacuje, umožňuje např. uvědomit si postavení žáka ve skupině, jeho „já“, tj. osobní hodnoty.

Jednorázové akce:

1. Informování o poradenských možnostech

Cílem je poskytnout žákům seznam regionálních institucí pomáhajících v problematice AIDS, drog – se zdůrazněním oblasti Strakonicka (OHS, Pedagogicko psychologická poradna,...)

2. Do vzdělání žáků začlenit

a) Problematiku právní výchovy – seznámit žáky a studenty s naší i mezinárodní legislativou (trestní zákoník) při zneužívání návykových látek.

b) Zdravotní a sociální důsledky zneužívání látek, průběh drogové

závislosti; využívat zejména v hodinách biologie, chemie, občanské výchovy, v hodinách společenských věd a v rámci etické výchovy

3. Do vzdělávání pedagogů zařadit

Problematiku návykových látek, právní otázku a metodiku práce s rizikovými žáky.

4. Spolupráce s rodiči

Informovat o aktivitách školy, které mají vliv na vývoj žáků. Provádět pravidelné informování rodičů o všech problémech, které se vyskytnou u žáka. V rámci třídních schůzek seznámit rodiče s Minimálním preventivním programem protidrogové prevence.

5. Sportovní akce

Organizovat soutěže (např. o nejlepšího sportovce), sportovní olympiády, sportovní soutěže s učiteli...

6. Kulturní a ostatní akce

Divadelní přestavení – činnost divadelního souboru gymnázia

Recitační a literární soutěže

Výstavy – vlastní školní i mimoškolní

Pravidelné pořádání olympiád nejen v českém, německém a anglickém jazyce, ale i v dalších předmětech

Hudební vystoupení žáků – činnost pěveckého sboru gymnázia

Maturitní plesy

Besedy s osobnostmi kulturního a společenského života

Výtvarné aktivity – výstavy prací žáků a studentů, výroba plakátů s protidrogovou tematikou

Turistické aktivity – sportovně turistické kurzy, školní výlety

Podle možností nabízet žákům zájmové kroužky – hudební, divadelní, sportovní, turistický,...

Besedy s odborníky, besedy s pracovníky PPP, K – centra

Vhodné pořady s protidrogovou problematikou

Přednášky o drogách a jejich nebezpečí, o AIDS

Cílem akcí je překonat ostych, využít touhy po tvořivosti a především nabídnout žákům kvalitní trávení volného času.

Při realizaci jednotlivých částí programu za pomoci školního metodika prevence je nutné sledovat výrazné změny v chování žáků, popř. vytipovat ohrožené žáky, spolupracovat s rodiči v případě podezření na požívání nebo přechovávání drog, provádět se žáky individuální pohovory, hovořit s nimi o jejich zájmech a problémech.

Očekávané výstupy Minimálního preventivního programu

1. Vytvářet příznivé pracovní klima ve škole i ve třídách
2. Zaměřit se na komunikativní a sociální kompetence žáků a studentů, na kompetence řešit problém, v němž žák i student dokáže využít vlastní úsudek a zkušenosti.

Minimální preventivní program protidrogové prevence „Škola bez drog“ byl projednán a schválen na pedagogické radě 29. srpna 2008.